

'Onderwijs dat draait om achten en negens is inhoudelijk even hol als de zesjescultuur'

Volkskrant 28 mei 2013-05-28

Ad Bergsma en Jacqueline Boerefijn

Mensen zijn gewoontedieren. Voor scholieren ziet het vaste stramien er aan het einde van hun opleiding als volgt uit: examen doen, telefoon aanzetten, klachtje indienen bij het LAKS, drankje pakken. Dit alles onder het motto: baat het niet dan schaadt het niet. Het LAKS haalde dit jaar in een recordtijd meer dan 100.000 klachten binnen.

De hoos aan klachten heeft slechts in uitzonderingsgevallen te maken met broddelwerk van de examinatoren. Waar komt het klagen dan vandaan? Een deel van het antwoord komt door de drempelverlaging van sociale media. Klagen is tegenwoordig een eitje. Op de achtergrond speelt echter ook de toenemende waarde die wordt toegekend aan goede cijfers.

De ontwikkeling is begonnen met de aanklacht tegen de zesjescultuur van Balkenende. Eisen worden aangescherpt en er kwamen nieuwe eisen voor het behalen van een diploma. We willen betere studieresultaten, en nemen daarbij voor lief dat meer leerlingen zakken. De vraag is of dat terecht is, want als leerlingen collectief beter gaan presteren, dan grijpt het College voor Examens (CvE) namens de overheid in. Indien een examen in een bepaald jaar onverwacht goed is gemaakt, dan wordt de normering soms wel met een vol punt omlaag bijgesteld.

Het aantal vermaledijde zesjes dat bij het examen wordt uitgedeeld, staat van tevoren dus al vast. De boodschap voor de leerlingen is niet dat ze zich de stof zo goed mogelijk eigen moeten maken, maar dat ze beter moeten zijn dan hun leeftijdgenoten. Dit is een spel met een vast aantal nieten. De bijwerking is toenemende stress in de voorbereiding op examens. Staatssecretaris Dekker deed hier nog een schepje bovenop door dit jaar op de eerste dag van de examens naar buiten te brengen dat het volgend jaar nog strenger moet. Goed is niet meer goed genoeg, het streven is naar excellentie.

De jacht op betere prestaties concentreert zich op de vakken Nederlands, Engels en wiskunde. Het heeft de laatste jaren geleid tot een duidelijke toename van de verplichte lestijd en er zijn extra verplichte toetsen. Finland wordt daarbij vaak genoemd als gidsland, omdat de scores van leerlingen daar zo hoog zijn. Men vergeet er echter bij te vertellen dat leerlingen in Finland juist minder uren les hebben en meer vakantie. Ze hebben daar geen duimschroeven systeem, zelfs niet eens een onderwijsinspectie. Waarom doen wij onszelf dit onze leerlingen wel aan, terwijl we nog steeds behoren in de top 10 van de wereld op taal- en rekengebied?

Een eenzijdig, op een beperkt aantal talenten gericht schoolsysteem heeft trekjes van de *Animal School* uit het kinderboek van George Raevis. In deze school moeten alle dieren leren zwemmen, lopen, vliegen en klimmen, met als gevolg dat de eekhoorn gefrustreerd is omdat hij niet goed genoeg kan vliegen, de eend omdat hij slecht loopt en het konijn, omdat hij niet kan zwemmen. De moraal van het verhaal is natuurlijk dat iedereen op zijn eigen manier ergens goed in zou mogen zijn.

Hiermee willen we geen lans breken voor een *feel good* onderwijs systeem dat alleen aaien over de bol geeft. Kinderen moeten voorbereid worden op de 21^e eeuw. De vaardigheden die daarvoor noodzakelijk zijn, zijn echter veel breder dan de paar schoolvakken die we steeds belangrijker maken. Hier volgt een opsomming van vaardigheden die in verschillende modellen genoemd worden als

essentieel voor de toekomst: samenwerken, communiceren, ICT geletterdheid, sociale en culturele vaardigheden, creativiteit, kritisch denken en probleemoplossend vermogen. De toekomst heeft niet alleen uitblinkers nodig in een beperkt aantal vakken, maar heeft ruimte voor uiteenlopende talenten.

Onderwijs dat draait om achten, negens en tienen, is inhoudelijk even hol als de zesjescultuur. Bij studies geneeskunde heeft men dit ook proefondervindelijk vastgesteld. Daar zijn het niet de ambitieuze leerlingen die geslaagd zijn met allemaal achten die de beste studieresultaten halen, maar de leerlingen die gemiddeld een zeven haalden op hun eindlijst en die zich ook sociaal en emotioneel hebben ontwikkeld.

Leerlingen die zich suf klagen, omdat ze er eentiende punt bij hopen te lullen, doen precies wat wij ze hebben aangeleerd. Ze richten de blik eenzijdig op het cijfer, en vergeten dat hun sociale, emotionele en intellectuele groei werkelijk telt.

Ad Bergsma is psycholoog en wetenschapsjournalist en verbonden aan de Erasmus Happiness Economics Research Organsiation. Jacqueline Boerefijn is docent biologie op het Groen van Prinstererlyceum in Vlaardingen en Master of Applied Positive Psychology. Samen schreven zij het boek *Opvoeden tot geluk*.